

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΦΑΚΕΛΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
«ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ»
Τμήμα Η. Γ. Ματσαγούρα

- Εβδομαδιαίες ομαδικές ασκήσεις:
 - Σχήμα Adam – Ματσαγούρα
 - Άσκηση μετατροπής Αφήγησης σε Ειδησεογραφία (New Reports)
 - Κριτικός εγγραμματισμός σε κείμενο «Το Μηχάνημα» του Τριβιζά
 - Κριτική Ανάλυση Διαφήμισης
 - Διατύπωση Ορισμών

- Εντοπισμός κειμένων από την Ιστορία και τις Φυσικές Επιστήμες οποιασδήποτε τάξης, που θεωρείτε ότι ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές των κειμενικών τύπων των σχημάτων που ακολουθούν.

- Εφαρμογή των επιμέρους κειμενογλωσσικών κριτηρίων για την αξιολόγηση διαστάσεων των παραπάνω κειμένων ή άλλων (βλ. το κεφάλαιο Η των σημειώσεων, που ακολουθούν). Ζητούμενο για κάθε κριτήριο είναι να κάνετε αριθμητική αξιολόγηση (1,2,3,4) και να αιτιολογήσετε την κρίση σας με σύντομο σχόλιο. Σε περίπτωση που σε κάποιο κριτήριο το κείμενο που επιλέξατε βαθμολογείται με 1 ή 2 ή 3 να κάνετε αναδιατύπωσή του για βελτίωση της συγκεκριμένης διάστασης και στη συγκεκριμένη παράγραφο.

- Εφαρμογή κριτηρίων αξιολόγησης εικόνων από σχολικά εγχειρίδια (βλ. κεφάλαιο ΙΒ των σημειώσεων, που ακολουθούν). Μια εικόνα για κάθε κριτήριο. Ισχύει ό,τι και για τα κειμενογλωσσικά κριτήρια της παραπάνω παραγράφου. Παρακαλώ, να παραθέσετε πλήρη στοιχεία για εντοπισμό εικόνων (βιβλίο, τάξη και σελίδα). Αν οι εικόνες παρατίθενται ασπρόμαυρες, να μπου εντός του κειμένου. Αν είναι έγχρωμες, να μπου αριθμημένες όλες μαζί σε παράρτημα, για λόγους οικονομίας.

Κριτική Ανάλυση των Διδακτικών Εγχειριδίων: Κειμενογλωσσολογικές Προδιαγραφές και Προδιαγραφές Εικονογράφησης

Επισημαίνεται ότι από τις δώδεκα διαστάσεις αξιολόγησης ενός σχολικού εγχειριδίου, που παρατίθενται ευθύς αμέσως, θα αξιοποιήσετε μόνο την Η και την ΙΒ, που επίσης παρατίθενται.

I. Μακρο-επίπεδο του Σχολικού Εγχειριδίου

- A. Συμβατότητα του Διδακτικού Εγχειριδίου με το Πρόγραμμα Σπουδών
- B. Δόμηση του Διδακτικού Εγχειριδίου
- Γ. Ελκυστικότητα του Διδακτικού Εγχειριδίου
- Δ. Χρηστικότητα του Διδακτικού Εγχειριδίου
- E. Τυπο-εκδοτικές Προδιαγραφές του Διδακτικού Εγχειριδίου

II. Μικρο-επίπεδο Κειμένου Διδακτικής Ενότητας

- ΣΤ. Γνωσιακό Περιεχόμενο του Κειμένου Διδακτικής Ενότητας
- Z. Διαδικασίες Αναπλαισίωσης που Εφαρμόζει το Κείμενο Διδακτικής
- Η. Κειμενογλωσσολογικές Προδιαγραφές του Κειμένου Διδακτικής Ενότητας
- Θ. Διδακτικές Διαδικασίες που Ενσωματώνει και Στηρίζει το Κείμενο Διδακτικής Ενότητας
- I. Μαθησιακές Διαδικασίες που Ενεργοποιεί το Κείμενο Διδακτικής Ενότητας
- ΙΑ. Διαδικασίες Αξιολόγησης που Αξιοποιεί το Κείμενο Διδακτικής Ενότητας
- ΙΒ. Εικονογράφηση του Κειμένου Διδακτικής Ενότητας

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Παρακάτω παρατίθενται το Η και το ΙΒ κεφάλαιο με τα επιμέρους κριτήρια αξιολόγησης.

Η. Κειμενογλωσσολογική Ανάλυση Κειμένου Διδακτικής

Η1. Γλωσσική Συνοχή του Κειμένου Διδακτικής Ενότητας

α. Τα γλωσσικά στοιχεία του κειμένου συνδέονται με τα προηγθέντα και ετοιμάζουν τις προσδοκίες του αναγνώστη για τα επόμενα.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:
.....

Η2. Νοηματική Συνεκτικότητα του Κειμένου Διδακτικής Ενότητας

α. Ο τίτλος συμπυκνώνει την κεντρική ιδέα του κειμένου.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

β. Η πρώτη παράγραφος ανακεφαλαιώνει/ προϊδεάζει/ προετοιμάζει ικανοποιητικά τον αναγνώστη για το περιεχόμενο του κειμένου.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

γ. Υπάρχουν τα βασικά δομικά στοιχεία που απαρτίζουν το είδος (genre) στο οποίο ανήκει το κείμενο.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

δ. Τα δομικά στοιχεία παρατίθενται στη βέλτιστη δυνατή αλληλουχία.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

ε. Τα δομικά στοιχεία αναπτύσσονται αρκούντως, χωρίς περιττές παρεκβάσεις.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

στ. Οι παράγραφοι παρουσιάζουν σαφή και ολοκληρωμένη δομή.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

ζ. Οι παράγραφοι συνδέονται λεκτικά με τρόπο που αναδεικνύει τη (λογική) σχέση τους.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

η. Τα διακειμενικά στοιχεία του κειμένου είναι γνωστά στους μαθητές.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

θ. Γίνεται ικανοποιητική ανακεφαλαίωση.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Η3. Επίπεδο Γλώσσας του Κειμένου Διδακτικής Ενότητας

α. Πλήρεις, και όχι ελλειπτικές προτάσεις, επαυξημένες με τους αναγκαίους προσδιορισμούς.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

.....

β. Χρήση της κατά παράταξη και της καθ' υπόταξη σύνταξης ανάλογα με την ηλικία των μαθητών.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

.....

γ. Χρήση των ρηματικών και των ονοματικών συνόλων (ονοματοποιία) ανάλογα με την ηλικία των μαθητών.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

.....

δ. Κατάλληλη χρήση ενεργητικής και παθητικής φωνής.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

.....

ε. Κατάλληλη χρήση των χρόνων και των εγκλήσεων των ρημάτων.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

.....

στ. Χρήση του ύφους που αρμόζει στο κειμενικό είδος.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

.....

ζ. Λελογισμένη χρήση όρων, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

.....

H4. Λειτουργία του Λόγου στο Κείμενο Διδακτικής Ενότητας

α. Κυριαρχεί ο παραθετικός και ταξινομικός λόγος.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

.....

β. Ο ερμηνευτικός λόγος χρησιμοποιείται σε υψηλό βαθμό.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

ΙΒ. Κριτική Ανάλυση της Εικονογράφησης του Κειμένου Διδακτικής Ενότητας

ΙΒ.Α. Εικονογράφηση σε Κείμενα των Φυσικών Επιστημών και της Τεχνολογίας.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, ανακύπτουν τα παρακάτω κριτήρια.

α. Χρησιμοποιεί ρεαλιστικές απεικονίσεις σε αποδεκτή για την ηλικία αναλογία και στις κατάλληλες περιπτώσεις (χαμηλός βαθμός εξειδίκευσης).

1	2	3	4
---	---	---	---

Αξιολογική Αποτίμηση:

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

.....

β. Χρησιμοποιεί συμβολικές απεικονίσεις σε αποδεκτή για την ηλικία αναλογία και στις κατάλληλες περιπτώσεις (υψηλός βαθμός εξειδίκευσης).

1	2	3	4
---	---	---	---

Αξιολογική Αποτίμηση:

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

.....

γ. Χρησιμοποιεί υβριδικές απεικονίσεις, που συνδυάζουν στοιχεία ρεαλισμού και σύμβολα του επιστημονικού κώδικα – σε αποδεκτά για την ηλικία αναλογία και στις κατάλληλες περιπτώσεις (μέσος βαθμός εξειδίκευσης).

1	2	3	4
---	---	---	---

Αξιολογική Αποτίμηση:

Παράθεση και Σχολιασμός Παραδειγμάτων:

.....

2. Λειτουργία Εικονογράφησης σε Κείμενα Φυσικών Επιστημών

Για τη διάκριση των λειτουργιών που επιτελούν οι εικόνες στα σχολικά εγχειρίδια έχουν προταθεί διαφορετικές ταξινομίες:

1. **Διακοσμητική λειτουργία:** Προσθέτει στην αισθητική του σχολικού εγχειριδίου, προσελκύει την προσοχή των μαθητών, αλλά ούτε προσφέρει νέα στοιχεία, ούτε σχολιάζει τα στοιχεία του κειμένου.

2. **Αφηγηματική λειτουργία:** Η απεικόνιση «αφηγείται» παραστατικά το περιεχόμενο του κειμένου. Άλλοτε είναι υβριδικής μορφής, όπως για παράδειγμα μια εικόνα με ζώα και βέλη που παρουσιάζει την τροφική αλυσίδα, και άλλοτε συμβατικής, όπως η συμβολική παρουσίαση των χημικών εξελίξεων σε χημικές αντιδράσεις.

3. **Απεικονιστική λειτουργία:** Η απεικόνιση συγκεκριμενοποιεί το περιεχόμενο του κειμένου, όπως για παράδειγμα μια φωτογραφία ή ένα σκίτσο οικοδομής που συνοδεύει ένα κείμενο για την αρχιτεκτονική του Πηλίου.

4. Ταξινομική λειτουργία: Η απεικόνιση αναφέρεται άμεσα στο περιεχόμενο του κειμένου και προβαίνει σε ταξινόμηση των δεδομένων του κειμένου, όπως για παράδειγμα ο ταξινομικός πίνακας που συνοδεύει ένα κείμενο για διαφορετικές ράτσες σκύλων/προβάτων.

5. Αναλυτική λειτουργία: Πρόκειται για ρεαλιστικές ή συμβατικές απεικονίσεις που παριστάνουν με ευδιάκριτο τρόπο τα επιμέρους στοιχεία ενός συνόλου, όπως είναι για παράδειγμα η εγκάρσια τομή του οφθαλμού, που αναδεικνύει τα διαφορετικά μέρη του, ή ένα σκίτσο με τα κύρια μέρη μιας ατμομηχανής.

6. Επεξηγηματική λειτουργία: Η απεικόνιση επεξηγεί δύσκολα σημεία του κειμένου, όπως για παράδειγμα δύο σκίτσα που επεξηγούν πώς λειτουργεί η τρίχωρη και τετράχωρη καρδιά.

7. Η μνημονική λειτουργία: Η απεικόνιση μέσα από σχηματοποιήσεις οργανώνει και απλοποιεί τα δεδομένα του κειμένου με σκοπό να διευκολύνει την κατανόηση και, κυρίως, την απομνημόνευση των δεδομένων, όπως για παράδειγμα κάνουν οι εννοιολογικοί χάρτες.

8. Η συμβολική λειτουργία: Κυριαρχεί στην εικονογράφηση κειμένων κοινωνικών επιστημών και έχει σκοπό να αναδείξει κοινωνικούς ρόλους και κοινωνικές σχέσεις. Η ενδυμασία, αντικείμενα που τους συνοδεύουν (π.χ. μικροσκόπιο και το σκήπτρο), και ο φόντος της εικόνας αναδεικνύουν τα παραπάνω στοιχεία.

Από τις παραπάνω λειτουργίες ανακύπτουν τα εξής κριτήρια:

α. Οι απεικονίσεις επιτελούν κατά βάση διακοσμητικό ρόλο.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

β. Οι απεικονίσεις επαναλαμβάνουν ή συμπληρώνουν με το δικό τους τρόπο όσα «λέει» το κείμενο.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

γ. Οι απεικονίσεις ανακεφαλαιώνουν ή ταξινομούν όσα «λέει» το κείμενο.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

δ. Οι απεικονίσεις επεξηγούν με την οπτικοποίηση διαδικασίες που δεν είναι εύκολο να αποδοθούν με το λόγο.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

ε. Οι απεικονίσεις αναλύουν και ονοματοδοτούν τα μέρη ενός συνόλου.

1	2	3	4
---	---	---	---

Αξιολογική Αποτίμηση:

στ. Οι απεικονίσεις με συμβολικό τρόπο τονίζουν ρόλους, θέσεις και προέλευση εικονιζομένων.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

3. Σχέσεις Απεικονίσεων και Κειμένου στις Φυσικές Επιστήμες

Με βάση αυτές τις δυνατότητες ανακύπτουν τα παρακάτω κριτήρια:

α. Το κείμενο και η απεικόνιση αποτελούν ξεχωριστές «οντότητες» και μπορούν να λειτουργήσουν αυτόνομα.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

β. Για να διαβάσει και να κατανοήσει το κείμενο ο αναγνώστης πρέπει να «περάσει» μέσα από την εικόνα.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

γ. Η απεικόνιση προηγείται του κειμένου και λειτουργεί ως προοργανωτής.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

δ. Η απεικόνιση έπεται του κειμένου και λειτουργεί ως ανακεφαλαίωση.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

ε. Η εικόνα αφορά συνήθως:

1. Το σύνολο του κειμένου

2. Τα κύρια μόνο μέρη του κειμένου

3. Μικρό μόνο μέρος του κειμένου

4. Σχέσεις Αναγνώστη και Απεικονίσεων σε Κείμενα Φυσικών Επιστημών

Γι' αυτό ανακύπτουν τα παρακάτω κριτήρια:

α. Τα εικονιζόμενα πρόσωπα κοιτούν κατάματα ή απευθύνονται με χειρονομίες προς τον αναγνώστη (οικειότητα).

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

β. Οι εικόνες για να δηλώσουν την κοινωνική εγγύτητα ή απόσταση των εικονιζομένων από τον αναγνώστη επιλέγουν αντίστοιχα:

1. Κοντινό πλάνο

2. Μέσο πλάνο

3. Μακρινό πλάνο

γ. Οι εικόνες για να δηλώσουν την κοινωνική εγγύτητα ή απόσταση από τον αναγνώστη επιλέγουν αναλόγως:

1. Οριζόντια μετωπική γωνία (εγγύτητα εμπλοκή)

2. Οριζόντια οξεία γωνία (αποστασιοποίηση)

3. Θέαση εκ των άνω (εγγύτητα)

4. Θέαση εκ των κάτω (εξουσία επί του αναγνώστη – θεατή)

5. Τυπικότητα της Εικονογράφησης σε Κείμενα Φυσικών Επιστημών

Σε αυτό το πλαίσιο ανακύπτουν τα παρακάτω κριτήρια:

α. Στην απεικόνιση υπάρχουν στοιχεία του επιστημονικού κώδικα.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

β. Υπάρχει ποικιλία χρωμάτων.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

γ. Υπάρχουν διαβαθμίσεις στα χρώματα.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

δ. Γίνεται απεικόνιση του φόντου.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

.....

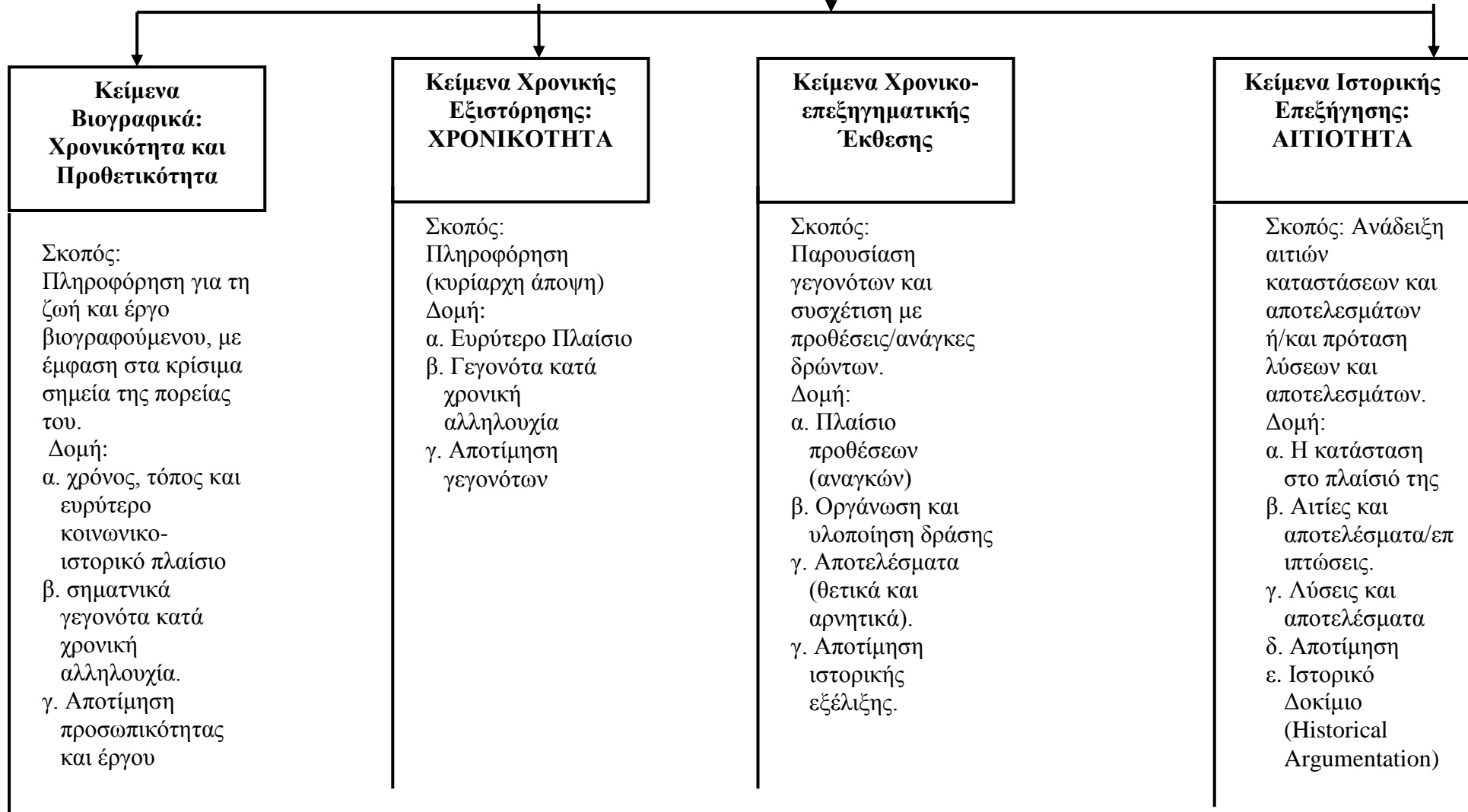
ε. Στις λεζάντες των εικόνων υπάρχουν στοιχεία του επιστημονικού κώδικα.

Αξιολογική Αποτίμηση:

1	2	3	4
---	---	---	---

Πραγματολογικά Κείμενα Ιστορίας :

1. Χρονικότητα, 2. Προθετικότητα 3. Αιτιότητα, 4. Αποτίμηση

Πραγματολογικά Κείμενα Γεωγραφίας :

2. Χωρο-χρονικότητα, 2. Δομή, 3. Ταξινόμηση, 4. Αιτιότητα, 5. Αποτίμηση
(α) οντοτήτων, (β) διαδικασιών και (γ) φαινομένων

